R. 11, D. Klyn.

АБУ КАСИМОВІ КАПЦІ.

АРАБСЬКА КАЗКА

НАПИСАВ

ІВАН ФРАНКО.

З другого поправленого виданя.

Ціна 30 центів

Накладом Руської Книгарні у Вінніпеґу.

З НАРОДНОЇ ДРУКАРНІ

901 Main St. Winnipeg, Man

1914.

Що Ви читаєте?

Великим скарбом для чоловіка
є добра книжка!

Такі користні книжки діставете за попередним надісланєм гроший в РУСКІЙ КНИГАРНИ у ВІННІПЕГУ 850 MAIN ST. Власні видадя є слідуючі.

РУСЬКО-АНГЛІЙСЬКИЙ ЛИСТІВНИК, або наука писаня листів, взори руських і англійських листів у всяких случаях житя потрібних, як також взори листів бізнесових, упімнень, просьб і т. п. 288 сторін друку лише ..... 75 ц.

Провідник, практичний самоучок до науки анґлійської мови без помочи учителя зі словарцем 1.50

Товариш-анґлійський Тлумач ..... 60 ц.

Геновефа повість з старих часів ..... 30 ,,

Слово правди, написане священником Петровом ..... 15 ,,

Про чудеса сьвятих Дамазія і Панкратія ..... 10 ,,

Правовірний Католик ..... 5 ,,

Христос охотно прийме грішника ..... 5 ,,

Без Бога на сьвіті ..... 20 ,,

Важнійші права Канади, або канадийські параграфи ..... 35 ,,

Підстава Християнської віри ..... 25 ,

Вірність пастирська Ісуса Христа ..... 5 ,,

Оборона Віри, або поясненє чому і як вірити в Бога ..... 25 ,,

Фармазони, або як 30 господарів записали ся чортови ..... 25 ,,

Оповіданя для дітий. Гарна книжочка з образками ..... 25 ,,

Казки за Жидів ..... 10 ,,

Рицар і смерть ..... 5 ,,

Нові пісні з старим кінцем, друге доповнене виданє ..... 25 ,,

Робітничі пісні, про долю канадийських робітників ..... 25 ,,

Лист шинкара до чорта і листи з пекла ..... 25 ,,

Розмова Поляка з Русином ..... 10 ,,

Воскресенє Лазаря ..... 25 ,,

Сім мудрців ..... 25 ,,

О терпеливій Єлені ..... 20 ,,

Найновійше чудо в Ченстохові о мордерстві Ксьондза ..... 15 ,,

Канадийські оповіданя ..... 15 ,,

[illegible]рія о гарній Маґельоні ..... 25 ,,

[illegible]отка Історія церкви ..... 25 ,,

[illegible]нець з Канади ..... 5 ,,

[illegible] ..... 5 ,,

[illegible]нять ся ..... 10 ,,

[illegible]чшин котрі хотять бути здоровими ..... 15 ,,

[illegible]айок ..... 25 ,,

Г. 77, Д. Ким.

АБУ КАСИМОВІ КАПЦІ.

АРАБСЬКА КАЗКА

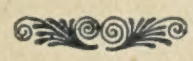

НАПИСАВ

ІВАН ФРАНКО.

З другого поправленого видання.

Ціна [illegible]

Накладом Русь[illegible] Книгарні, 850 Main St.
[illegible]peg, Man.
[illegible]914.

Від Видавництва.

Отсе пускаємо в світ четверте видане оповіданя „Абу Касимові капці.“

Оповідане се здобуло собі серед нашого народу велике заінтересоване, як своїм змістом, так і легкою віршованою мовою, якою так по мистецьки володіє батько нашої літератури Др. Іван Франко.

Останки виданя „Руського Педаґоґічного Товариства“, які були у нас на складі, розійшли ся цілковито, тому щоб вдоволити бажаню наших Вп. Відборців, видаємо отсе перше на канадійській Україні видане і бажаємо, щоб воно сповнило свою задачу, щоб внесло сміх і радість в хати наших переселенців а з ними разом й забутте про щоденні труди й турбот

Видавництв

ПЕРЕДНЄ СЛОВО.

Віршоване оповіданє „Абу Касимові капці“ виходить отсе другий раз накладом Руського Педаґоґічного Товариства а крім того було минулого року видане для українського люду в Росії, у Черкасах. Перше виданє, що вийшло 1895 р. у Львові, дождало ся дуже похвальної оцінки і подрібного розбору з боку чоловіка, що більше всїх иньших Українців тямить у східнїх мовах та письменствах, д. Аґафанґела Кримського, професора арабської мови в Лазаревськім інститутї в Москві. Д. Кримський висловлюючись дуже прихильно про загальний кольорит мойого оповіданя і про ту основну думку, яку я силкував ся віднайти в тім оріґіналї, що з його взята його канва, підніс заразом деякі помилки, в які легко було впасти чоловікови невченому в арабській мові і які я ось тут здебільшого повиправляв. За ті вказівки складаю щиру подяку нашому шан. Землякови.

В своїм розборі на мою книжочку, д. Кримський порушив питанє про те, відки я взяв отсе оповіданє? Йому звісні були, — показало ся тілько російські його перевідки, яких знов я не бачив нїколи. Думаючи, що вказівка на мої жерела влекшить оцінку моєї праці, я зроблю сим разом те, що повинен був зробити при першому виданю.

Отже певно буде несподіванкою для шан. арабіста, коли скажу, що у перве з оповіданєм про Абу Касимові капці я познайомив ся ще бувши учеником IV ґімназиальної кляси в Дрогобичі, познайомив ся з уст неписьменного пе-

редміщанина Жука. Замість Абу Касима він називав героя Казоємом і замість капців говорив „сапоги". „Послухайте тепер за Казоємові сапоги!" — Так розпочав він своє оповідане, коли при сьвяті у нього зібрало ся богато передміської молодіжи, таких же неписьменних парубків і дівчат. Усі слухали й реготали. Я також, Я не питав Жука, відки він узяв се оповідане, але догадую ся по слові „сапоги" що він мусів 1849 р. чути його від „Москалів", що йшли через Дрогобич на Угорщину і стояли постоєм у його хаті, і про яких він згадував часто й залюбки, хоч оповідав і про зовсім негарні їх діла.

Пізнійше довгі літа я не стрічав ся з сею казкою, тай не до казок мені було. Аж 1894 р., бувши в Відні, я купив у одній антикварні давню німецьку збірку арабських казок п. з. „Тисяча і один день" (Tausend und ein Tag. Morgenlaendische Erzaehlungen, aus dem Persischen Tuerkischen und Arabischen nach Petits de la Croix, Galland, Cardonne, Chavis und Cazotte, dem Grafen Caylus und Anderen uebersetzt von F. H. von der Hagen. Zweite wohlfeilere Ausgabe. Prenzlau 1835). Ся збірка мало що не така довга як її титул, бо обіймає 11 не зовсім малих томиків і була, як сказано в титулї, зліплена зі східних оповідань, попереробльованих на французьке ще в XVIII віці. Отож у 4-тім томі сеї збірки я й віднайшов свого старого знайомого „Казоєма". З огляду, що старе Гаґенове видане тепер досить рідке, подаю тут се оповідане в дословнім перекладі і з іменами власними в тій формі, яку в своїй рецензиї признав хибною д. Кримський, а яку я знайшов у своїм старомоднім та невибагливім жерелї. Читаємо там на стор. 324 — 331 ось що:

Історія пари пантофлів.

Жив у Баґдаді старий купець на імя Абу Касим Тамбуріфорт, славний своїм скупарством. Хоч був дуже богатий, то про те одягав ся в саме лахміте, його турбан з грубого полотна був такий брудний, що його колір годі вже було розпізнати. Але між усіми частями його одягу його пантофлї звертали на себе найбільшу увагу цікавих. Їх підошви були попідбивані грубими цьвяхами, пришви всюди були полатані. Певно славний корабель Арґо не складав ся з так богато кусників, як ті пантофлї, а від 10 літ, від коли служили вони як обув, найзручнїйші баґдадські полатайки висилювали всю свою штуку, щоб стягати до купи їх розвалини. Через те вони зробили ся такі тяжкі, що війшли навіть у приповідку, і коли хто хотів означити щось важке, то все брав для порівнаня Касимові пантофлї.

Одного дня, коли той купець ходив по міському базарі, трапилось йому купити значну купу кришталю. Він добив торгу, бо був корисний. Кілька день потому він довідав ся, що один задовжений продавець пахощів як остатню запомогу має на продаж іще лише рожеву воду. Скористав отже з нещастя того бідолахи і купив у нього всю його рожеву воду за половину вартости.

Сей блискучий інтерес впровадив його в дуже добрий настрій. Та замісь звичаєм східнїх купців ушанувати корисний інтерес гостиною,

він надумав краще піти до лазні, де вже не був досить давно. Коли роздягав ся, сказав до нього один його приятель або такий, якого він уважав своїм приятелем (де там у скупаря приятелї!), що його пантофлї зробили його прислівем цїлого міста і слїд би вже йому купити собі нові.

— Та я давно вже думаю про се,—відповів Касим. — Та тілько коли придивлю ся гаразд, то вони не такі ще подерті і можуть іще служити якийсь час.

За такою розмовою він роздяг ся і пішов до купальнї.

Поки там мив ся, прийшов баґдадський каді купати ся. Касим вийшов із купальнї перед ним і подав ся знов до передпокою. Тут він убрав ся, але на дармо шукав своїх пантофлїв: замісь них стояли на їх місцї новісїнькі папучі. Наш скупиндряга подумав собі (бо таке було його бажанє), що се дарунок того, хто так щиро напоминав його, і надїв гарні папучі, які ощаджували йому прикрости купувати самому нові, і радісно пішов собі з лазнї.

Коли каді викупав ся, кинулись його слуги шукати папуч свойого пана, та дарма; знайшли лише колодковаті капцюгани, в яких зараз пізнали Касимові пантофлї. Придверники побігли за злодїєм, ухопили його з поличним і привели назад. Каді взявши свої пантофлї назад, відправив його до вязницї. Касим мусїв викупити ся, а що його вважали що найменше

таким же богачем, як скупарем, то коштувало се його не дешево.

Вернувши назад до дому, кинув засмучений Касим свої пантофлї до ріки Тиґра, що плила під його вікнами. Кілька днів потім витягли рибаки свою сїть тяжшу як звичайно і знайшли в нїй Касимові пантофлї. Цьвяхи, якими вони були підковані, наробили в оках сїти не мало спустошеня. Рибаки, сердиті на Казема та на його пантофлї, надумали вкинути їх йому до хати крізь отворене вікно. Кинені з розмахом пантофлї вдарили по фляшках уставлених на примурку і звалили їх до долу; фляшки побили ся, а весь рожевий олїйок пропав.

Хто здужає, нехай уявить собі біль Казема на вид такої руїни.

— Прокляті пантофлї! — крикнув він микаючи собі бороду, — вже ви не будете більше робити менї шкоди.

Сказав се, взяв рискаль, викопав у своїм саду яму й закопав там пантофлї.

Один сусїда, що вже давно мав його на пеньку, побачив, як він порпав ся в землї, побіг зараз і дав знати намісникови, що Касим у своїм саду викопав скарб. Більше не було треба нїчого, щоб розпалити намісникову захланність. І хоч як божив ся наш скупиндряга, що не знайшов нїякого скарбу, лише хотїв закопати свої пантофлї, колиж бо в намісника вже розгорівсь апетит на золото, і бідолашний

Касим мусів знов окупити свою свободу дуже грубою сумою.

В розпуці посилав він тепер свої пантофлї з усього серця до дїдька, далї пішов і вкинув їх у водопровід геть далеко за містом: сим разом—думав собі—нїяка жива душа не дізнає ся вже про них. Але чортик, що доси невтомно робив йому погані пакости, зволік пантофлї просто в головну трубу водопроводу, так, що вони спинили доплив води. Доглядачі водопроводу поспішили на місце, щоб направити лихо, знайшли Касимові капцюги, занесли їх до намісника й заявили, що з них пішло все лихо. І знов властивця нещасних пантофлїв запроторили в тюрму й засудили ще на більшу грошеву пеню, ніж оба попередні рази. А намісник покаравши переступ не хотів задержувати нїчиєї власности і щиросердно віддав Касимови його коштовні пантофлї.

Касим бажаючи нарешті увільнити ся від усїх бід, яких вони наробили йому, постановив собі спалити їх. Та що вони були набрякли водою, то поклав їх на плоскім дасї свойого дому, щоб висохли на сонцї.

Та нещасте ще не всї свої стріли випустило на нього, а остатня, яку воно ховало доси, була найболючійша. Сусїдський пес побачив пантофлї, скочив із даху свойого господаря на дах скупаря, вхопив один пантофель у писок і граючи ся ним упустив його на вулицю. Проклятущий важкий пантофель упав як раз на голову вагітній жінцї, що проходила по при

дім: перестрах і сила удару зробили те, що скалїчена жінка породила дитину. Її муж подав ся з жалобою до суду, і Касима засудили на грошеву кару, вимірену відповідно до вчиненого нещастя.

Тодї він пішов до дому, приніс оба пантофлї і держачи їх у руках промовив до судії так сердито, що судія аж розсьміяв ся:

— Отсе та нещасна причина всього мого лиха! Ті прокляті пантофлї довели мене до жебрацької торби. Прошу вас видати тепер такий вирок, щоби від сьогоднї мене не карано більше за нещастя, яких вони — я в тому певен — іще нароблять.

Судія не міг відмовити його просьбі; та Казема дорого коштував той досьвід, як то небезпечно не міняти пантофлїв у пору.

Прочитавши се оповіданє кождому легко буде зміркувати, де і наскілько я відбіг від нього. Поперед усього я не бажав зупиняти ся на тій дуже мілкій моралї, яку випровадив із оповіданя — не знаю вже, чи арабський автор, чи його французький або нїмецький попередник (бож певно арабський текст тут не передано дословно, а лише коротеньким винятком). Я глянув на ту комічну історію з її траґічного боку і не вменшаючи комізму силкував ся виаести на верх її траґізм власне в психольоґії скупаря та в устрою тої орієнтальної суспільности, серед якої відбуває ся подія. Деспотизм, підкупність урядників, безправє одиниці

виплоджує фаталїстичний сьвітогляд і нахил до містицизму. Сюди, в сей сьвіт віруваня тїкає й Абу Касим, зруйнований матеріяльно через гру випадків, а властиво через урядове здирство. Критика фахового орієнталїста проф. Кримського зазначила, що я добре вгадав ту психольоґію.

І ще слівце про кінцеву фразу моєї поемки. Проф. Кримський закидає їй несуразність, бож у часах халїфів, у яких іде оповіданє, годї ще говорити про Турків і тим паче про турецьких сьвятих. Про те я лишив сю фразу, бо в нїй характеризуєть ся не час події, а наше народнє розумінє її: турецький сьвятий у нашій і польській нар. приказцї значить голяка, чоловік без маєтку (goły jak turecki święty). Нехай і так, що в віднесеню до Абу Касима ся фраза — анахронїзм, але для нашої публїки вона добра характеризує власне те положенє, в якому він опинив ся, а заразом цїлій поемцї дає значінє показу: як то чоловік сходить на „турецького сьвятого“.

Іван Франко.

I.

Хто такий був Абу Касим і як виглядали його капці.

У Баґдаді славнім місті,
Тому літ не сто, не двісті,
Як халіфи*) ще жили,
Був вдовець, стара катряга,
Та такий вам скупиндряга,
Що шукать по всій земли.

Хоч богатий був як рідко,
То ходив брудний як дідько,
І обдертий як жебрак:
Сороччище чорна, груба,
Ледво руб держить ся руба,
А штаниці мов райтак. **)

Лисину замісь турбана ***)
Обвивала шмата драна,
Ветха — й коліру не знать;
Плащ — верета-перетика,
Шпилька з терня, пояс з лика —
Хоч у просо, щпаки гнать.

---

*) Халіфами звались магомеданьскі володарі, що були заразом царями і головою церкви.

**) Райтак — решето з великими дірками.

***) Завій, який Араби носять на головах замісь шапки.

Звав ся дід той Абу Касим,
Був купець собі, не блазень,
Пахощами торгував.
Як по місті йшов часами,
Всякий люд за ним юрбами
Біг і дивом дивував.

Та найбільше всїх уваги
У старого скупиндряги
Його капцї знай тягли:
Але капцї-ж бо то, капцї!
Що мабуть ще дїдьчїй бабцї
Шлюбним обувом були.

Відки Абу Касим взяв їх,
Кілько лїт уже вживав їх,
Сего не затямив сьвіт;
Знали лиш шевцї баґдадські,
Що ті капцї чудернацькі
Латали вже з десять лїт.

Що там прищіпок без міри!
Що там дратви, що там шкіри
Шевські руки уплели!
Десять раз підошви клали,
До старих нові шпиляли,
Щоб міцнїйшії були.

А під десять шкір тих, братку,
Абу Касим на остатку
Цьвяхів густо сам набив,
Тай то цьвяхів з головками,
Мов цибулї з чесниками, —
На уряд коваль зробив.

І обцаси тож незгірші:
Мов копита що найширші,
Оттакий лишали слід;
Пришви дубельтово шиті
Так були латками вкриті,
Наче дуб, корявий дід.

Ноєвий ковчег — я певен —
Стілько лат не мав і бревен,
Що ті капці-шлапаки;
Подабали на колоду,
А тяжкі були до ходу,
Наче проса два мішки.

Тож то мир увесь зглядав ся,
Як в них Касим прокрадав ся
Вулицями на базар,
Як потів бідак і сапав,
Ноги тяг, що ледво шлапав,
Мов за кару кайданяр.

Капці тії так всї знали,
Так їх часто споминали,
Що прислівєм стались в мить:
Як тяжке щось мав хто в гадці:
„Се як Касимові капці,
Сего я не втну зробить.“

Слухайте-ж, як доля ненька
Тими капцями злегенька
Скоботать його взяла,
Поки всї гидкі й болющі
Злих привичок шкаралющі
Потрощила й розмела.

II.

Як Абу Касим на ліцитациї купив собі біду.

Раз базаром Абу Касим
В день торговий ледво лазив,
В своїх капцях ноги тяг,
На торгу він знай пильнує!
Тут продасть, там знов купує,
Все снуєсь по вулицях.

В тім забили барабани
І валить народ юрбами
Там, де возний судовий
Став на бочку й викрикає:
,,Хто охоту й гроші має,
Най іде в базар новий!

,,У базарі, добрі люде,
Ліцитац'я зараз буде!
Там купець єсть Бен Омар;
Пахощами він торгує, —
От у него ліцитує
Суд за довг увесь товар.''

Мусульмани теє чують,
Ті жаліють, ті кепкують,
Та ніхто не поспіша.
,,Пахощі, се бабське діло!
Нам на те, щоб грішне тіло
Прокормить, нема гроша!''

Та один лиш Абу Касим
Вчувши се аж скочив разом
Мов підріс і просьвітлів.
,,Пахощі, та й то хороші!
Продають за песї гроші!
Коб на час я долетів"!

І вже сапа і вже фука,
Шкандибає і штильгука
В Бен Омаровий базар...
Тут спіткне ся, тут офукнесь,
О прохожих лобом стукнесь,
А біжить мов на пожар.

Прибігає — не витаєсь,
Тілько про товар питаєсь
Та розвідує ціну.
В тім Офар до него сходить
І на бік його відводить
На хвилинночку одну.

,,Друже любий, Абу Касим!
Бачиш, що за горе разом
Впало наче з неба грім
На мій дім! Та їй же Богу,
Най зломаю зараз ногу,
Як я сам що винен в тім!

,,Знаєш сам — купець я чесний,
Але трафивсь друг облесний,
Я за него заручив;
Вчора мав він довг сплатити, —
Ну, і втік! І ось гляди ти,
В що мене він затащив!

,,Друже любий, Абу Касим!
Поратуй мене сим разом!
Словечко одно скажи,
Що сплатиш сей довг за мене!
А то горенько нужденне
Жде мене в тюрмі, в вежи!

,,Та самому-б ще терпіти
Пів біди! А жінка, діти!
Адже все сплїндрують тут!
Так що нам хоч зараз гинуть,
Хоч із моста в воду плигнуть...
Сяк чи так — нам всїм капут".

Та не зрушив скупиндрягу!
Замість взяти на розвагу
Його просьбу, його плач,
Він промовив: ,,Кумцю любий!
Я? Тебе спасать від згуби?
Чиж то я такий богач?"

І лишивши Бен Омара,
Він спішить, де возьних хмара
Лїцитацію вела,
І рожевого олїйку
Величезную сулїйки*)
Власне на продаж внесла.

Сей олїй зі Шірасу**) просто
Варт був певно пястрів***) зо-сто, —

*) Сулїя — велика фляшка, бутля.
**) Шірас — головне місто Персиї, славне своїми рожами, з яких видобувають дорогоцїнний олїйок.
***) Пястр — арабська монета, трохи менша від нашого ґульдена.

Та ніхто не купував :
Абу Касим скупарисько
Безсумлїнно всю бутлисько
За три пястри сторгував.

Дав три пястри, в міх бутлище,
Та домів коби чим швидше, —
Наче з краденим летить.
А Омар зітхнув тай шепче:
,,Бог тобі за добре серце
Ще й з процентом заплатить !''

III.

Як Абу-Касим перший раз позбув ся своїх капців.

От таке добро здобувши,
Про товариша забувши,
Абу Казим страх зрадів.
Щоб всї бачили, що справив,
Цїнну бутлю він поставив
У вікнї, де сам сидів.

Сам він взяв ся міркувати,
Як би відпразникувати
Славний сей здобуток свій?
Дать на Боже? Учту справить?
Нї, про се й не думав навіть.
„В лазню я піду як стій!“

Дім як слїд позамикавши,
І за пояс ключ заткавши,
В лазню почалапав він.
Тут за вступ прийшлось платити, —
Плюнув, буркнув щось сердитий,
Мов би гризти мусїв хрін.

В лазнї служба вже пильнує:
Той у него капцї ззує,
Сей знимає драний плащ,
Третій ноги натирає,
Той щось в крижах направляє,
Аж хруснув у спинї хрящ.

Поки там служебні руки
Скупаря беруть на муки,
Мажуть, правлять, місять, труть,
Аж підходить звільна к ньому
Друг один — чи то скупому
Він таким здавав ся буть.

Привитались, розмовляють,
Сеє-теє споминають.
Далї друг сьміятись став:
,,Абу Касим, любий друже,
Тії капцї — час вже дуже,
Щоб ти иньші капцї мав!

,,Глянь! Сеж дійснії почвари!
Їм нема в Баґдадї пари:
Кльоци шкіряні якісь!
Ти-ж бо чоловік маючий, —
Справ собі як слїд папучі,
В кандалах отих не лїзь!''

,,Правда, друже!''—Касим каже.—
Я вже й сам нераз, а якже,
Про те думав, як на гріх:
Але, знаєш людську вдачу!
Як старі ті капцї бачу,
То менї щось жалко їх,

,,Так уже я з нини зжив ся!
А як добре придивив ся:
Таж вони ще добрі скрізь!
Щож, їх дурно викидати,
А новії купувати?
Се-ж нерозум! Бога бійсь!''

Поки так балакав Касим,
Аж до лазні входить разом
Пан баґдадський судія.
Кинулись до него слуги:
Сей роззув, турбан зняв другий..
,,Я натру! Обмию я!''

Абу Касим аж озлив ся
І з під лоба подивив ся
На лизуньство ,,подлих'' слуг,
Тай пішов у лазню живо,
А за ним глядів жартливо
Той його ніби-то друг...

Був там довго чи коротко,
Паривсь гірко чи солодко,
Сеє вже не наша річ,
Доста, що суддя ще в ванні
Кляв на слуги окаянні,
Як наш Касим вийшов иріч.

Вийшов з лазні, одягаєсь...
А де капці? Оглядаєсь,
Але капців ні сліду!
А на місці їх блискучі
Ще новісінькі папучі
Хтось поклав як на біду.

Абу Касим усьміхнув ся.
,,Хитрий друг мій! Як звинув ся!
Сам немов мене ганьбив,
Та заким я вимивсь в парні,
Він взяв капці незугарні,
А папучі ті купив.''

Так то хитро Абу Касим
Виміркував серцем ласим
І повірив в догад свій!
Швидко вдяг свої онучі
І обув нові папучі,
З лазні драла дав як стій.

Та хоч дав він з лазні драла,
В слід за ним біда вже гнала,
Мов за жертвою змия!
Ось чортів спімнувши копу,
Виліз наче рак з окропу
З лазні сам пан судия.

Вийшов з лазні, одягаєсь...
Де папучі? Оглядаєсь,
А папучів ні сліду!
Замісь них для осолоди
Два капчиська мов колоди
Хтось поклав як на біду.

Пан суддя був дуже строгий,
Наробив як стій трівоги:
,,Хто мої папучі вкрав?
Хто для насьміху й наруги
Сї проклятії каццюги
Замісь моїх тут поклав?"

Страх і трепет по всій лазні!
Шепти, мови невиразні...
Далї скрикнули всї враз:
,,Ах, се-ж Касимові капцї!
Певно, трястя його бабцї,
Він же й обікрав тут вас!"

Зараз хопивши палюги
В здогін скочили два слуги.
Абу Касим і не снив,
Що за ним біда йде спішно!
Він в нових капучах втїшно
Вже до дому доходив.

А в тім крики його гадку
Перервали: „Дядьку, дядьку,
Зупинїть ся! Стійте, гов!“
Став мій Касим, озираєсь, —
Се хлоп з лазнї наближаєсь,
Весь задиханий прийшов.

„Дядьку Касим, Аллах з вами!
А там в лазнї пан за вами,
Пан якийсь знатний питав.
Конче хоче вас пізнати.
Се мабуть купець богатий,
Бо нас двох по вас післав.“

Абу Касим здивував ся,
Веселенький поспішав ся,
Думав добрий зиск найти.
В лазнї він вступа пороги,
Коли бач, суддя тут строгий
Як не скрикне: „А, се ти!“

Ти се, драптавий злодюго!
Гей, візьміть, звяжіте туго
І в тюрму його запріть!
І здійміть мої папучі,
А капчиська ті вонючі
До карку йому вчепіть!“

Тут мав лазню Абу Касим
Не пішло йому се плазом,
Що приятель жарт зробив,
Що вже плакав і кланяв ся,
Толкував ся і звиняв ся, —
Пан суддя трохи не бив.

Мусїв Касим на остатку
Пястрів видобуть десятку
І суддї віткнуть в кулак,
Щоб минути злої казнї.
Так то змитий з тої лазнї
Видобув ся неборак.

IV.

Мокра мелянхолїя Абу Касима. Він кидає свої капцї в ріку Тіґріс, та вони по злодїйськи нічною порою вертають до него назад.

Абу Касим страх нещасний
Повернув у дім свій власний,
А вернувши розридавсь.
Він скупар був, не злодюга, —
Аж тут ось яка наруга
Впала, що й не спамятавсь.

,,Боже!—крикнув він крізь сльози,—
Чиж то я коли де в лози
Крадене добро таскав?

Чи в каварнях крав турбани ?
Чи по лазнях я кармани
Людськії ревідував?

,,Чи з злодіями я шляв ся,
До комори добирав ся,
З стайні коні виводив?
Чи то я підніс правицю
На халїфову скарбницю?
Чи везіру*) догодив?

,,Будь я не купець, а віхоть,
Як чужого хоть за ніхоть
До моїх прилипло рук!
Щож судді я тому вдіяв,
Що мене він позлодіяв
І здер з мене гроший гук!

,,Боже, знаєш в своїй власти,
Чи хоч думку мав я вкрасти
Ті папучі навісні!
Я-ж не ткнув ся б їх, як живо,
Коб не жарт, що так злосливо
Хитрий друг удрав мені!

,,Ах, та вже тепер я бачу,
Що мою поцтиву вдачу
Тії капці в гріх ввели !
Я бажав папучі мати, —
Мусів се мій друг пізнати,
Щоб він висів на гили!

---

*) Везір — високий урядник державний.

,,Я бажав в нових ходити, —
Грошей жаль було купити,
Пристрастила ся душа
До отсих кайданів клятих!
Через них прийшлось віддати
Купу ось яку гроша!

,,Кляті капці! Засліпили
Ви мене зовсім в тій хвили,
Душу спутали мою!
Ви мене вели до згуби!
Так за те я чорту в зуби
В сій хвилині вас даю!''

В тім настрою страх понурім
Він за вуха капці шнуром
Міцно враз оба звязав,
Взяв на плечі мов колоду
І над річки Тіґра воду
В тихих думах поманджав.

Не далеко мав манджати:
Близько від його кімнати
Бистрий Тіґріс шумно плив.
Абу Касим над рікою
Став і ось перед собою
Свої капці положив.

,,Капці, — мовив він, — невдячні!
Ви забули, необачні,
Як я вас любив, беріг!
Як я звільна в вас чалапав,
Кілько сот разів вас латав,
Підбивав, скріпляв як міг!

„А про те ви, капці кляті,
Замість вдяки, благодаті,
Довели мя до біди!
Ось вам від старого друга
Замість вдяки таж наруга:
Йдіть до біса до води!“

І каміня в них наклавши,
Шнуром добре завязавши
Розмахав і бух в ріку!
А вертаючи до дому
Тішивсь, що собі самому
Пімсту видумав таку.

Ой, так, так! Собі самому!
Бо коли вернув до дому
І про капці ні ду-ду,
Злая доля на готові
Тії капці стофунтові
Мала на його біду.

Ось три дни собі минули.
Нічю рибаки тягнули
Невід в Тіґрісї по дні.
Як тягнули, так тягнули,
Раптом щось тяжке почули,
Мов колоду у матні.

„Бачність! Риба знать велика!“
Крикнув невода владика, —
„Затягай до беріжка!
Живо, братці! Осторожно,
Бо її сполошить можно!
Алеж бестія тяжка!“

Стогнуть рибаки, працюють,
Знай до берега прямцюють.
Аж ось раптом: пррр, та гов!
Запалась матня в колоду!
Щоб відпять, владика в воду
Мусів бовтнуть стрімголов.

Довго шпортавсь там та нипав.
Виліз — ледво-ледво хлипав.
Хлопці невід потягли,
Ще тяжкий! Ну, Богу хвала!
Значить риба не пропала!
Страх цікаві всї були.

Витягають: що за дїдько!
Риби нї хвоста не видко!
Дїри у матнї кругом,
А на сподї для вигоди
Два капчиська мов колоди
Та ще й з камяним нутром!

Став владика тай журить ся,
Проклинає аж курить ся:
,,Щоб йому тристенний біс,
Тому вражому падлюцї,
Що ті дїдьчії папучі
Нам в найкращий вир заніс!''

Аж один рибак погляне,
Тай говорить: ,,Пане, пане!
Чиж не знаєте ви їх?
Сеж, — тристенний його бабцї! —
Абу Касимові капцї!
Він собі з нас робить сьміх!''

,,Так?'' — владика лютий крикнув,
Капці з невода він смикнув
І нічого не сказав:
Взяв на плечі мов колоду,
І прискорюючи ходу
Вулицею помандждав.

Не далеко мав манджати:
Зупинив ся просто хати,
Де наш Абу Касим жив;
Там, щоб хвильку відітхнути
І довкола позирнути,
На землї їх положив.

Пусто скрізь було в тій хвили.
Тож він розмахав що сили
Капцями тай бух в вікно!
Сам на річку скочив живо,
Та знай шепче: ,,Маєш пиво!
Маэш! Все менї одно!''

V.

Рожево-пахуче пробудженє Абу Касима, гіркий плач його і рішенє -- спалити капці у огни.

Не злякавсь так Йона того,
Як його з човна сухого
В морську кинули глубінь;
Не в таке впав остовпінє
Беда, як мертве камінє
Прорекло йому: Амінь; *)

Не такий Филистимлянів
Страх напав, як стовп той грянув,
Що звалив сліпий Самсон, —
Як злякав ся Абу Касим,
Коли брязком-стуком разом
Вдарило йому на сон.

,,Боже правий! Боже правий!
Чи то сон такий лукавий,
Чи кругом валить ся сьвіт?''
Так прокинувшись бурчав він,
Сонні очи протирав він,
Щоб довкола поглядіть.

---

*) Беда, знаменитий анґлійський письменник і проповідник IX віку осліп на старість, та проте ходив проповідати від села до села. Раз збиточник-провідник завів його між камінє; Беда виголосив огнисту проповідь, після якої камінє крикнуло: Амінь.

Поглядає — горе! горе!
У покою наче море
Запахуще розлилось,
А в тім морі серед хати
Мов остров якийсь заклятий
Бовванїє чорне щось.

Чи то казка? Чи то снить ся?
Щоб зовсїм потверезить ся,
Він потяг себе за ніс.
„Нї, не сплю! І ось вже днїє.
Та який се холод віє
Крізь віконце? Що за біс?“

Він зриваєсь, з ліжка сходить,
По тім морі босо бродить
По самісїньки кістки;
Раптом скрикнув мов безумний,
Впав на ліжко, мов до трумни —
Зрозумів усї звістки.

Він пізнав те чорне диво,
Що близь ліжка гордівливо
У олїйку розляглось:
Не остров се в океанї,
Його капцї окаянні
Повернули к нему ось.

Як пізнав їх дїд нещасний,
То йому від разу ясний
Став весь звязок загадок:
Шиба збита, бутля збита,
І та річка скрізь розлита —
Весь покій в олїйку мок!

,,Боже! За щож стілько кари?
У підлозї всюди шпари,
Весь олїйок пропаде!"
Скрикнув Касим, серед хати
Скочив, щоб олїй збирати —
Але де збирати, де?

Поки там найшов боклагу,
Вже старого скупиндрягу
Кара повна досягла:
Весь олїйок втїк у шпари,
Окрім запашної пари
Дошка голая була.

Став наш Касим, страту баче,
І сердечне, ревне плаче,
Бороду на собі рве;
Кілько раз на капцї гляне,
Їх клине, що духу стане,
А лютує, аж реве.

,,Капцї, капцї, каро божа!
Що за демон з Тіґру ложа,
З дна річного вас добув?
На мою тяжку руїну
В нещасливую годину
У вікно менї шпурнув!

,,Чом не довершив вже злоби
І менї вас, до хороби,
Не шпурнув на лоб старий,
Щоб я сьвіта більш не бачив,
І не кляв і не собачив
З горя так, що Боже крий!

,,Щож я буду бідний діяв?
Всї надії, бач, розвіяв
Лютий ворог в один мах!
Через капцї проклятущі
Наробив з олїйку гущі,
Сотню пястрів виссав прах!

,,Капцї, капцї, бузувіри!
До якоїж ви ще міри
Дійдете в завзятю злім?
Краще б кров мою ви пили,
А ніж бутлю сю розбили!
Щоб розбив вас божий грім!''

Але капцї серед хати
Розлягли ся як маґнати —
Чорні, мокрі та важкі, —
Вид їх бридкий, безугарний,
Та за теє запах гарний,
Бо в олїйку по пряжки!

Вид сей — Касимова скрута.
Піднїмалась злоба люта.
В його серцї против них.
,,Стійте, кляті шлапацюги!
За всї шкоди і наруги
Я на вас пімщу ся в миг!

,,Моїх рук ви не втечете,
Марно, гидко пропадете,
Як собаки навісні!
Як Жидів тих кровопійцїв,
Єретиків-боговбійцїв!''
Я спалю вас у огнї!''

Сю завзяту постанову
Й грішную її основу
Абу Касим проскрипів,
Потім капці взяв за чуби,
Щоб задвигать їх до груби,
Та враз став, мов остовпів.

,,Мокрі, кляті! Що робити?
Як же їх мені спалити?
Адже треба сяжень дров,
Поки шкіра ся розмокла
Висхне — щоб тут нагле здохла!
Значить, кошт і страта знов!

,,Винесу хиба на кришу,
Там на пару день їх лишу,
Най собі на сонці схнуть,
А тоді на славу божу
Дідьче се насіне вложу
У огонь — тай к чорту в путь!''

Так собі розміркувавши
І на палку капці взявши
Касим їх на дах поніс.
Верг там, та не бачив того,
Як сьміявсь і кпив ся з нього
Злий збиточник, клятий біс.

VI.

Собачі герці на дасї і їх сумні наслїдки в низу. А ти плати, Абу Касиме!

У Ваґдадї славнім містї
Є вулиць не сто, не двістї,
А круті всї та вузкі;
А при них доми маленькі,
Наче при пеньку підпеньки,
А дахи на всїх плоскі.

Наче скринї ті біленькі,
Двері, вікна все маленькі,
Тягнуть ся доми ті в ряд,
Всї до вулицї плечима,
Кождий зиркає очима
На подвірє та у сад.

Днем народ в домах дрімає,
Доки спека донимає,
Бо там спека що аж страх;
А коли повечеріє,
З Тіґра холодом повіє,
Люд гуляє — по дахах.

Там дахи те, що в нас сквери:
Супочивок і спацери
І сусїдський розговір;
Щоб свіженьким подихнути
І на народ позирнути
Всяк спішить на дах, на двір.

Днем, коли пани дрімають,
По дахах лиш пси гуляють,
Як у нас по вулицях;
Там для них простору много
Не значить їм се нічого
Скочити з даху на дах.

Там то скоки, там то псоти
Биправляють пси і коти,
Перегони та борні,
Гавкають немов на ловах,
Мявкають на всяких мовах,
То гризуть ся мов дурні.

Гарна річ є жарт дитинний,
Та не кождий жарт — невинний,
Не однако кождий варт:
Хлоп жартує — зарегочеш,
Пан жартує — плакать хочеш, —
Та найгірший песій жарт.

Здибали ось пси-Баґдадці
Абу Касимові капці,
Що там сохли на дасї:
Всї над ними поставали,
Головами знай кивали,
Мов над карпом у вівсї.

Поставали тай не знають,
Що з тим зьвірем діять мають,
Далї гаркли: дзяв, дзяв, дзяв!
Зьвір сидить, немов колода.
Пси міркують: ось пригода!
Вже один за вухо взяв.

Гаркнув, тягне — годї рушить !
Ба вже другий зуби сушить,
Капця торгає за ніс.
Тут і иньші скоком, скоком,
Хто встиг просто, а хто боком—
Гей до капців, щоб їм біс!

Гавкають на всякі гласи,
Рвуть за вуха, за обцаси,
Відривають прищіпки,
Торгають куди попало,
Та всего ще їм за мало, —
Розігрались залюбки.

Два, три разом їх чіпають,
Капцї в гору піднїмають,
Тягнуть, котять, волочуть:
Сей упаде, той прискоче,
Сей гаркоче, той дзявкоче, —
Затягли їх в самий кут.

Та хоч тут їх дотащили,
То в спокою не лишили, —
Міри песїй жарт не зна !
Далї рвали і гарчали,
Піднїмали і тручали,
Наче пер їх Сотона.

Раптом зойкнув псисько з жаху,
Як тяжезні капцї з маху
Гримнули з ним враз у низ.
Иньші пси мов змиті стали,
В низ хвости всї поспускали,
Потім мовчки розійшлись.

Так злочинець, зло зробивши,
Утїкає, хвіст стуливши,
Геть у гори та лїси.
Слухайтеж, яку провину
В нещасливую годину
З капцями зробили пси!

По при Касимів домище,
Тиснучись к стїнї чим близче,
Щоб не впасти де під віз,
Власне сею годиною
Йшла бабуся з дитиною, —
Видно біс її наднїс.

Стала баба просто рога,
Задивила ся небога,
Як счепились два вози:
Конї шарпають та рвуть ся,
Візники трохи не бють ся,
А пани кричать: вези!

Стала баба, всьміхаєть ся,
Щось їм радить збираєть ся,
А дитя держить в руках.
В тім гар-гар, гур-гур почулось,
Щось страшне таке метнулось,
Мов увесь звалив ся дах.

Зглянутись не встигла баба, —
Вже кіхтяста песя лаба
Шкряб її через лице!
Передерла мов драбину, —
Баба кинула дитину
Та й кричить: ,,Ой, щож отсе?''

На дитину-ж ту нещасну
Впали капці рівночасно,
Мов із неба лютий грім:
По головці як дістало,
То лиш дрібку запищало,
Тай уже було по нім.

Тут вже ґвалт і крик зробив ся!
Перед домом люд стовпив ся,
Всї кричать, мов на живіт.
Баба кров з лиця втирає,
Мов безумна знай питає:
,,Що се, чи валить ся сьвіт?''

Та дитя як мертве вздріла,
То страшенно заревіла:
,,Ой ягідочко моя!
Моя внучечко єдина!
Щож без тебе, сиротина,
Та почну на сьвіті я?''

Люде слухають, зітхають.
,,Що тут стало ся?'' питають.
,,Хто се, як дитину вбив?''
Та як капці угледіли,
В один голос заревіли:
,,Ось він! Ось хто се зробив!

,,Га, сеж Касимові капці
Вбили внучечку тій бабці,
Ще й самій роздерли твар!
Абу Касим! Гей, чи чуєш?
Капців своїх так пильнуєш?
Де він, клятий той скупар?''

Абу Касим наш нужденний
Вчувши галас той страшенний,
Весь поблїд і помертвів,
Весь затряс ся мов трепета,
Бо вже чує, що в тенета
Біс його зловити вспів.

Вийшов, мов на суд злочинець.
Гнеть якийсь там челядинець
Здоровенний, аж горить,
Хап його за руку живо:
,,Ось де пане, ось те пиво,
Що ви вспіли наварить !''

І притяг його до баби,
Абу Касимові лаби
Її кровю обмазав.
,,Бачте! Бачте кров невинну !''
Потім вбитую дитину
В руки Касиму поклав.

,,Нате, пане, понесїте!
Або хоч собі зваріте!
Саме добре у окріп !
Певно сего ви бажали,
Як ті капцї заставляли,
Мов на вовка в лїсї сліп''. *)

,,Ганьба! Ганьба!—крикнув разом
Тлум весь — ганьба, Абу Касим,
Що забулись ви аж так:
Баб та дїти розбивати!
Бо на щож би пакувати
В капцї стілько каміняк?

*) Сліп — прилад до вбиваня великих зьвірів, зроблений на подобу мишачої пастки.

,,Людоїде з серцем драба! —
Скрикнула кровава баба —
Ти не думай се собі,
Що свою тяженьку рану,
Свою внучечку кохану
Подарую я тобі.

,,Люде добрі! Присьвідчіте!
І зо мною враз ведіте
До судді його, як стій!
Всяк щоб знав його провину,
Най він сам несе дитину,
Капці ж двом тра взять на кій!"

Абу Касим як заклятий
Слова ще не вспів сказати,
Спамятати ся не міг,
Як усе те, мов невольна
Візія якась пекольна
Так його і збило з ніг.

Весь він кровю обагрений,
Мов розбійник навіжений,
А мертве дитя в руці,
А при нім кровава баба,
Перед ним два крепких драба
Носять капці на дрюці.

А довкола тлум-громада!
Оттака чудна парада
Вулицями потяглась.
Круки знай гудуть завзяті;
При судейській ось палаті
Вся ота юрба зляглась.

Пан суддя вже жде на ґанку.
„Абу Касим! А, коханку!
Ми знайомі вже мабуть.
Ну-ко, що ти вдрав нового,
Що людий привів так много?
Що се так вони ревуть?"

Довгу хвилю се трівало,
Напотів суддя немало,
Поки розпитав як слід,
Хто й яку зробив провину,
Хто і як убив дитину,
І роздряпав бабі вид.

Та судді хоч ясно стало,
Що було в тім ділї мало
Абу Касима вини,
Та вже мав на него пік він,
І для того так орік він:
„Поєлику капцани,

„Що зробили всю ту страшність
Абу Касимова власність,
І її повинен він
Пильнувати, зберігати, —
То й одвіт повинен дати
За дитини сеї скін.

„Поєликуж ся дитина —
Баби внучечка єдина,
Вся надія її дому,
То крім кари за убійство
Має Касим се злодійство
Відплатити по закону.

,,Мусить з нею подружитись,
На нове дитя розжитись,
Щоб її не вигас рід.
А за кару пястрів двісті,
Других двісті тій невісті
За каліцтво дати слід".

Так премудро розсудивши,
Двісті пястрів получивши
Пан суддя потяг домів, —
Касим же, мов громом вбитий
Став, не знає що робити, —
Остовпів і занімів.

VII.

Як Абу Касим поспекав ся останної любови і який скарб закопав у ночи.

Я не знаю, як там тому,
У кого в розпалї злому
Кат всю шкіру з тїла здер;
Та здаєть ся менше-більше:
Анї лїпше анї гірше
Касим чув себе тепер.

Він стояв мов остовпілий,
На лицї мов крейда білий,
Радше жовтий наче віск;
В голові його мішалось,
Серце в груди знай стискалось,
В ухав чув ся шум і тріск.

Далї шепнув: ,,Боже, Боже!
Що то людська злоба може!
Бий вас божий грім усїх!
Я знесу ті всї руганя,
Чень вас ще мої зітханя
Здують мов ковальський міх!''

Так побожно він зітхнувши,
Вид турбаном завинувши
Скулив ся, щоб геть іти;
Та в тій хвилї руки штири
З двох боків його вчепили;
,,Гей, кудиж то справивсь ти?''

Абу Касим аж здрігнув ся,
Зупинив ся, озирнув ся, —
Бачить, се поліциянт.
Він держить його за поли,
Тай кричить: ,,А гов! Поволи!
Пане, ось де є нат фант!"

,,Що за фант?"— Ну, ваші капці.
Пане, ми не голодранці,
Ми не ласі на чуже!
Ось вони, ще й на дрючині:
Нате вам їх! В тій хвилині
Забирайтесь з ними вже !"

Весь народ зареготав ся.
Абу Касим не змагав ся,
Капці на коркоші впер,
Тай махає — та поволи!
Знов щось сіп його за поли
Тай кричить: ,,Щож я тепер?"

Знов оглянувсь Абу Касим,
Тай аж весь здрігнув ся разом,
Мов в кропиву голий сів:
Се ж та баба, що з за неї
Він зазнав біди сієї, —
Щоб її де вовк іззів!

Вся розпатлана і боса
І будна і кривоноса;
В роті чорні зуби два,
Руки мов граблї худії,
Щоки мов та грязь сїдії,
А голосить мов сова.

От така то краля мила
Абу Касима вчепила
Наче грішну душу кат:
З ним під руку забираєсь,
Примиляєсь усьміхаєсь,
Мов він муж її чи брат.

,,Абу Касимцю, мій друже!
Не смутись мені так дуже!
Вид свій милий розпогодь!
Вжеж тобі за всї ті страти
Скарб великий і богатий
В мнї отсе дає Господь.

,,Ах, я так тебе кохаю!
Все віддам тобі що маю,
Всю себе тобі віддам.
Ох, як рада я безмірно!
Лиш мене люби ти вірно,
Рай правдивий буде нам!"

Абу Касим тоє вчувши
Та хребет в дугу зігнувши
Силкував ся утекти,
Та бабиця не пускає,
Його к собі притискає,
Тай говорить: ,,Що ж се ти?

,,По що так мене волочеш?
Чи втекти від мене хочеш?
Чи забув, як випав суд?
Коли любиш, люби дуже,
А не любиш, не жартуй же,
Сплату дай мені ось тут!"

Щоб від баби відчепитись,
Мусів Касим знов поритись
В своїм чересї як стій:
Триста пястрів добуває
Важко стогне і зітхає
І дає і мовить їй:

,,Бий тебе суха коцюба,
Ти красавице беззуба!
На отсе та подавись!
На добро моє, натїш ся!
Шнур купи собі й повісь ся,
Лиш від мене відчепись!''

Баба гроші загорнула,
Та на Касима зирнула,
Мов її він батька вбив.
,,Ти без серця! Що монети!
Та чи справдї-ж так мене ти
Анї раз не полюбив?''

Люд регочесь, рака лазить,
Абу Касим тільки й пазить,
Щоб від баби драла дать.
Сплюнув люто, відвернув ся,
Між юрбою протиснув ся
Тай попер куди видать.

Біг отак, не зупиняв ся,
І назад не обертав ся,
Бо мороз дер по хребтї;
Аж до дому причвалавши,
Двері всї позамикавши
Відітхнув у самотї.

Відітхнувши, відсапнувши
І на на капці позирнувши
Мало знов він не здурів:
Бачилось йому в тій хвили,
Що вони йому грозили:
,,Впадеш через нас у рів!"

Абу Касиму аж тісно,
В животі зробилось млісно,
В лівім вусі дзінь-дзінь-дзінь!
Рогом очи витріщає,
І на капці поглядає,
І тремтить увесь мов тінь.

Далі каже: ,,Боже правий!
Певно дух якийсь лукавий
В тії капці увійшов!
Вже-ж я певно бідний згину!
В нещасливую годину
З ним собі я в спір зайшов!

,,Що-ж мені тепер робити?
Сего ворога не вбити
Ні прогнати патиком.
Злого духа не підкупиш,
Ані иншим не відступиш,
Ні не кинеш геть тайком!

,,Та стрівайте! Маю раду!
Чейже в більший гріх не впаду,
А позбудусь може зла!
В тії капці з добра-дива
Певно пакісна, злослива,
Грішная душа війшла.

,,Відбуває тут покуту
І ма мене пізьму люту
Певно мусить мать за те,
Що над нею збиткував ся,
А її не здогадав ся
В місце схоронить сьвяте!

,,Аджеж кажуть мудрі люде,
Що душі такій не буде
Супокою хоч пропадь,
Поки хто її зостанки
Із молитвою до ямки
Здогадаєсь закопать.

,,Грішна душечко покутна!
Ох, даруй що баламутна
Мисль моя, мов то дитя,
Доси вперто так блудила
І тебе не нарядила
До спокійного бутя!

,,Та тепер свій гріх пізнавши,
Стілько кар за него взявши,
Я мов брат, мов рідний твій
Ще сю нічку з молитвами
В затишку тебе до ями
Схороню на супокій!''

Хто-б побачив, як наш Касим
У побожність вдаривсь разом,
Як над капцями прикляк,
Як молив ся, в груди бив ся,
Охав, на земли стелив ся,
Рік би: Стік ся неборак!

Е, та добре нам судити,
Як так з боку все слїдити!
А стрібуй гіркої пить,
Та весь сьвіт тобі затьмить ся,
І здуріти не дивниця:
Будеш капцї хоронить!

Так до ночи промолишивсь
І водою окропившись
Абу Касим заступ взяв,
Капцї завязав в мішище
І на близьке кладовище
Серед ночи почвалав.

Там довкола озирнувшись,
Коло муру в лук зігнувшись
Став глибоку яму рить,
Потім капцї в ню вложивши
І присипавши й прикривши
Помоливсь і щез у мить.

VIII.

Слухи про чарівника і Абу Касимова руїна.

Всюди темно, тихо, глухо.
Напружає око й ухо
Абу Касим всяку мить,
Та дарма! Мов у могилї!
Незвичайного не в силї
Нїчогісїнько зловить.

Та зла доля хоч незрима,
Знай очима злобно блима
І слїдить за ним, слїдить!
Лист шелесне, гилька хрусне,
Пес загавка, фіртка лусне —
Абу Касим знай тремтить.

Вбіг до дому, за хвилину
Влїз у ліжко під перину,
Богу дякує, що так
Все пішло йому щасливо, —
Та зла доля, хоч лїниво,
Все повзе за ним як рак.

Як се так вона зновила,
І кому найперш відкрила —
Се втопила в пітьмі ніч:
Та досить, що до схід сонця
Від віконця до віконця
Бігла ся кумедна річ:

Вартовий сказав Селїму,
А селїм знов Ібрагіму,
А від сего чув Ахмет,
Від Ахмета дїд та баба,
А від сих цїла громада
Сей нечуваний предмет;

Сеї ночи в пізну добу
Край халїфового гробу
Хтось стогнав і землю рив,
Щось шептав і щось мурликав,
Знать нечистих духів кликав,
Потім скарб у землю скрив.

Мусїв бути скарб здоровий,
Бо мішище двокірцьовий!
Як він там його заніс?
Певно не о власній силї,
А заніс і при могилї
Закопать нараяв біс.

Скарб у землю закопавши,
Притоптавши й приплескавши
Він те місце так закляв —
Стражник чув на власні вуха —
Щоб від разу впав без духа,
Хто б копать там починав.

Вдравши вчинок сей поганий
Чародїй той окаянний
Знявсь у гору наче птах
І через паркан лиш фуркнув, —
Вжеж то біс його так штуркнув!
Аж згадати теє — страх!

Ну, та стражник не таківський!
Вчинок бачучи дідьківський,
Хоч зимниця ним трясла,
За чарівником тим адським
Повз по вулицям баґдадським
Геть аж до його житла.

Ледво рано зазоріло,
Донесло ся вже се діло
До баґдадського судді;
То суддя від тої мови
Схопивсь наче лев на лови,
Го, го, го! Вжеж буть біді!

Чисто вмившись, помолившись,
Поснідавши тай убравшись
Мовив він до посіпак:
,,Зараз кличте вартового!
Чародія нам ось того
Нині треба ще на гак!''

Як для зла, то вартового
І шукать не треба довго —
Він і сам десь близько ждав;
Пан суддя вже в уніформі,
З вартовим по всякій формі
Протокол як стій списав.

,,А тепер гляди, небоже!
Докінчить се діло гоже —
Твій найперший заповіт!
Правду своїх слів докажеш,
Як нам зараз же покажеш
Чародія того слід!''

Пан суддя в одну хвилину
Вдяг турбан на головину,
Посіпак узяв сім пар —
І готов був до походу
Хоч в огонь, а хоч у воду,
Мов козак той на Татар.

Рушив похід вулицями,
Та не просто, манівцями,
І що хвилї ріс, міцнів,
Бо що крок юрба цікава,
Чуючи яка се справа,
Пристає до них з боків.

За малої пів години
Натовп люду незлічимий
Гоготів неначе грім,
Вулицями плив, як слиж вивсь,
Аж нараз спинивсь і стижбивсь
Там де Касимів був дім.

Вартовий сказав: ,,Ось тут він!''
Пан суддя сказав: ,,Мабуть він
Ще не вилетів, ще спить,
Ну-ко живо, як найтихше
З всїх боків отсю хатище
Щільно треба обступить!''

Люде хату обступили,
Та гармідер учинили,
Шум такий і гук і рев,
Що збудив ся Абу Касим,
До вікна підскочив разом:
Зловлений, мов в сїти лев!

Ще не знає, що єа штука,
Вже суддя у двері стука:
,,В імя права! Відчиніть!"
А народ реве та кличе:
,,Де ти, клятий чарівниче?
В комин на мітлї не їдь!"

Абу Касим відчиняє,
Весь тремтить і сам не знає,
Чи живим він, чи мертвий.
Пан суддя від разу к ньому:
,,Ти господар сего дому?
Бе, ми знаємось, старий!"

Тут всї люде мов здуріли.
Засьміялись, заревіли:
,,Абу Касим! Чарівник!
Он хто зорі краде з неба!
Он кого спалити треба!
Стережіть, щоб нам не зник!"

,,Люде добрі" — мовить Касим..,
Та суддя як крикне разом:
,,Стій! Нї слова! Нї мур-мур!
Хлопцї, гей! для остороги
Разом в него руки й ноги
На один звяжіте шнур!"

Абу Касима що сили
У обарінок скрутили,
Положили на поміст, —
От тодї суддя сїдає
І допроси починає.
Що то Касим відповість?

,,Як зовеш ся?" — ,,Абу Касим."
,,Чим жиєш ти?" — ,,Хлїбом мясом"
,,Люде, чуєте? Блюзнить!
Хлїб та мясо він вживає,
Ласки ж божої не знає,
Що живими нас держить!"

,,Маєш нам тепер сказати,
Як не хочеш, щоб у пяти
Ми пекли тебе огнем,
Що за чар в ночи ти діяв,
Де й яке ти лихо сіяв?
Говори, бо ми почнем!"

,,Люде добрі, — стогне Касим,
Хоч печіть, хоч бийте плазом,
В чарах несьвідомий я!
Капцї, капцї ті прокляті,
Що хотїв я поховати, —
Ось уся вина моя!"

,,Що брехуне ти проклятий?
Капцї хтїв ти поховати?
Чи здурів, чи дуриш нас?
Зараз все признай для суду,
Бо як нї, то зараз буду
З шкіри у тебе дерти пас!"

Бідний Касим стогне, оха,
Заикаєсь та по троха,
Путаючись в купі слів,
Хоч безладно та нескладно,
Та тим більш для всїх принадно
Своє горе розповів.

Та чим більш він плакать хоче,
Тим сильнійше люд регоче,
Аж тримаєсь за боки;
Лиш суддя мов чорна хмара:
,,Брехо, жде на тебе кара
Справедливої руки !

,,Хоч ти крутиш і циганиш
Але нас не отуманиш!
Ну-ко, зараз нас провадь,
Де ті капці поховав ти!
Та як в тім не буде правди, —
Будеш тяжко відбувать!"

Тут зайшла маленька хрія:
Як старого чародія
Аж до цвинтаря дігнать?
Чи йому розпутать ноги,
Чи тягнути край дороги,
Чи для него віз нанять?

Бачте, вірять мусульмане,
Що як лиш на землю стане
Чарівник, то дідьчих сил
Набереть ся, напоганить,
Всїх одурить, отуманить,
Щезне, полетить без крил.

Та не те найшла ся рада.
,,В міх його!" кричить громада.
Вперли Касима в мішок,
Завязали чуб до речі,
Два драби взяли на плечі
Просиливши на дрючок.

Як колись із Галааду
Добрий кетях винограду
Два Жидове взявшись враз
На дрючку несли під гору
До жидівського табору
До Мойсея на показ, —

Так у місї на дрючинї
Абу Касим бідний нинї
На кладовище чвалав,
А за ним суддя престрогий,
А довкола люд премногий,
Мов рухливий, пестрий сплав.

Та ось збили ся тїснїще.
Стражник мовить: ,,Ось се місце!''
А суддя: ,,Розпутать міх!''
Вилїз Абу Касим з міха,
Та слаба йому потїха
Серед тих людий усїх.

Мусїв місце показати;
Зараз кинулись копати, —
Живо капцї віднайшли;
Втїшились мабуть капцюги
З пана свойого наруги,
Тай що їм не гнить в земли.

Абу Касим мов розбитий:
Сумовитий, не сердитий
На ті капцї кинув зір.
Ну, програв остатню пробу!
Вже тепер лягай до гробу,
Але капцям більш не вір!

Ой зітхнув бідак, похнюпивсь!
Тимчасом суддя насупивсь
І до Касима мовля:
„Сьвятотате! Тле мерзенна!
Твоїм ділом осквернена
Ся посьвячена земля!

„Варт би ти на паль за теє!
Та щоб місце се сьвятеє
Смертний присуд не сквернив, —
Облекши свої калити:
Пятьсот пястрів заплатити
Мусиш так як завинив.

„Триста пястрів на сьвятині,
Сто мені за труди нині,
Вартовому пятьдесять,
Решту на весь люд сей чесний!“
„Ось присуд тобі чудесний!“ —
Всї присутні верещать.

Абу Касим на коліна!
„Пане, сеж моя руїна!
Деж сї гроші я візьму?“
Та суддя рік по хвилині:
„Як не зложиш їх ще нині,
Повандруєш у тюрму!“

IX.

Як Абу Касим своїми капцями зробив революцію в Баґдаді

Як часом у темній пущи
Блуд кого візьме ся злющий,
Помотає всї стежки, —
Чоловік у дикім страху
Там і сям біжить без шляху
Мов овечка навпрішки,

Коли гонить вовк лапастий, —
І чим більше він попасти
Силуєть ся правий шлях,
Тим густїйше оболока,
Сьвіт йому краде з під ока,
Щоб в знесилї він поляг, —

Так і Касим бідолаха,
Видко — волею Аллаха,
Що скупар був сьвітовий,
Через капцї ті суцїги
У такі впав рештабіги,
Що хоч сядь та вовком вий.

І хоч більш він силкував ся,
Наче в сїти вюн звивав ся,
Щоб їх збутись на конець,
Тим впертїйш вони вертались,
За полу його хватались,
Мов заклятий в казцї мрець.

Ось тепер, як ті шкрабища
Зо сьвятого кладовища
З під землї злий дух відгріб,
Як ще Касиму в додатку
Стопястрівок видер пятку —
Геть весь скарб його, весь хліб,—

То сердега вже не плакав,
І не охав, не балакав,
І не торгав бороди,
Лиш сидів неначе змитий,
Мов мертвець рядном укритий,
Що не знає вже біди.

Так без мови і без руху
І без болю, мов без духу
Довго, довго він сидів;
В хатї пусто, голі стїни,
Та він вперто, без відміни
Все на капцї лиш глядів.

Капцї-ж клятії, безбожні,
Мов пани які вельможні
Знай питались перед ним —
Повні глини і каміня,
Мов небожі сотворіня
Видом пуджали грізним.

Абу Касим стуманїлий
Чув, як капцї гомонїли
Ось таку до него річ:
,,Дурню! Нас ти відцурав ся!
В пястрах, скарбах ти кохав ся!
Деж тепер ті пястри? Пріч!

,,Де олійок твій рожевий?
Де котел є твій спіжевий,
Що в нім гроші ти дусив?
Ну, за чим ти бігав, тюпав?
Зуб судьби усе те схрупав,
Тілько нас не розкусив.

,,Ми одні, чи чуєш, друже,
Так тобі все вірні дуже,
Як ти сам був вірний нам.
Стілько літ проживши спільно
Вже розстатись нам не вільно
На потїху ворогам!

,,Що вони собі міркують?
Най із тебе й з нас кепкують,
Ти старий про те не дбай!
Нас державсь, як був богатий,
Нас до смерти мусиш мати,
В нас війдеш і в божий рай.''

Абу Касим стуманїлий
Враз підскочив мов здурілий,
Кинувсь бігти до дверий;
В руки голову сціпивши,
Вуха пальцями закривши
Простогнав він: ,,Боже крий!

,,Я дурію! Я дурію!
Двох думок злїчить не вмію,
А промову канців чув!
Що вони від мене хочуть?
Чом житє моє лоточуть?
Щоб їм вік поганий був!

,,Ні, не витерплю я з вами
Анї днини, нї години!
Сам їх вид мене убє!
Або сам втечу де з хати,
Або мушу їх запхати
Так, що й чорт їх не найде,“

Так він душу облекшивши,
Міцно се постановивши
Ладитись в дорогу став:
Ноги вбув, оперезав ся,
Плащ накинув, геть зібрав ся,
Капцї в міх запакував,

Чи снїдавши що, чи з постом,
Кладкою чи може мостом
Через Тіґріс перебравсь,
І тодї вже шахом-махом
Не стежками анї шляхом
В чисте поле він попхавсь.

Ходить, лазить, житєм важить,
А тут з верха сонце пражить,
Мов наняте для біди;
Абу Касим сохне, вяне, —
То присяде, то знов стане,
Та пищить: — води! води!

Втім — чи чорт отсе чаруе,
Чи направду вухо чує
Під землею: буль, буль, буль!
Касим скулився, схопивсь духом
Тай побіг кудись за нюхом,
Наче Жид той до цибуль.

Біг, біг, біг ще з пів години,
Аж ось глянь: на дні долини
Невеличке озерце
Холодочком подихає,
Мов від сонця в тінь ховає
Кришталевеє лице.

Сів наш Касим, покріпив ся,
І обмив ся і напив ся,
Свобіднійше відітхнув,
Богу дяку дав сердечну,
Що в сю спеку безконечну
Хід його сюди звернув.

Спочивав тут добру хвилю
І таку чув пільгу милу,
Волю в серці і простір,
Мов уся біда від нині
Геть забігла в багна синї,
Щезла в темних зворах гір.

І в душі його старечій
Шибло враз: ,,Ануж, до речі,
Моїм капцям місце тут ?
Ся вода глибока таки,
В них тяжкії каміняки, —
Кину, буде їм капут !

,,Адже тут де гляне око,
Як далеко і широко,
І душі людий нема!
Рибаки сюди не ходять,
Стражники сюди не бродять, —
Тут спокій, тиша сама !''

І не довго міркувавши,
Капці добре розмахавши
З міхом бух до озерця!
Навіть серце не здрігнулось,
Прочуте не окликнулось
В бідолашного старця!

Де там! Він ще рад-радіський
Наче той коняка міський,
Що на поле вирвавсь раз;
Рже і фирка і сам не знає,
Чи пасе ся чи гуляє,
Чи хомут на вік отряс?

Так наш Касим відпочивши,
Капці в озері втопивши
Холодком вертав домів —
А какий веселий, ручий,
Наче скарб найшов гадючий,
Що й ціни сказать не вмів.

Йде — руками розкладає,
Усьміхаєсь, щось гадає,
Навіть пробував співать.
,,Ні, не зломить доля злюка!
Абу Касим крепка штука,
Буду з нею воювать!

,,Хоч ти й як мене приперла
І гіркого перцю втерла
Через капці ті мені,
Та не думай, що я впаду!
Дам собі ще якось раду,
А не вступлю ся, о ні!

,,Дім продам — старий домище,
А про те він варт ще висше
Як тих тисяч пястрів! Ну,
Тисяч пястрів, та-ж се гроші!
Ой, які ще я хороші
Гендлї з ними розпічну!

,,Наплюю на всї олїйки
(Тут нещасної олїйки
Пригадавсь йому конець),
Кину ся на шовк, тканини,
Одамашки, кармазини, —
Славний буду я купець!''

Повернув до дому в нічку,
Не вечеряв, навіть сьвічку
Не сьвітив, а спати ляг;
Спав спокійно мов дитина,
Снив, що він малий хлопчина
Знай гуляє по полях.

Та як рано встав з постелї,
По своїй зирнув оселї —
Голо, пусто сумно скрізь!...
То аж згорбивсь і насовивсь,
Мов на лихо знов готовивсь,
Ждав на підступи якісь.

День минає, другий — тихо.
,,Ну, значить минуло лихо!''
Абу Касим міркував;
І вже з легка, осторожно,
Чи де що здобуть не можно,
По базарі мишкував.

Як той пес, що в него вуха
Й хвіст обтято, лячно нюха,
Все ховаєсь по кутках,
Боком ходить, озираєсь,
Всего острого лякаєсь —
Так засів під шкіру страх, —

Так наш Абу Касим бідний,
Мов заклятий, мов негідний,
Мов приблуда, мов знайдух
Вулицями повз несьміло, —
Горе так його присїло,
Що прибило в ньому дух.

Та відсапавшись крихітку,
Мов та квітка, що у лїтку
Вітер до землї пригне, —
Він почав знов підійматись,
І міцнїти й простуватись,
Горе забувать страшне.

Аж отсе одного рана
Чує: баба наче пяна
Коло студнї щось кричить.
По хвилинї — дві, три, штири
Хором крик такий счинили,
Аж в ухах йому лящить.

Слуха Касим: що за диво?
Чень же не впились так живо!
Тай тодї чого сей крик?
Чи напав на місто ворог?
Чи мечет розбив на порох?
Чи халїф де з міста зник ?

Рад би знати, що там преці,
Але щось мов тьохка в серці:
,,Стережись! Не пхай там ніс,
Де тебе ніхто не просить!
Вже коли бабами носить,
То жартує певно біс!''

Крик при студні дужчий, дужчий,,.
Вже там тлум зібрав ся злющий,
Вже ревуть — добра не жди!
Чути: ,,Зрада! Дідьчі штуки!
Дайте нам тих злюк у руки,
Що збавляють нас води!''

Касим теє зачуває,
Вийшов з хати тай питає:
,,Люде добрі, що вам є?
Що за крик тут, що за ропіт?
Що з водою вам за клопіт?
Хто води вам не дає?''

,,Гей,—говорить хтось з народу,—
Вчора ще ми мали воду
З сеї студні як хрусталь,
А тепер — що за причина?
Хоч би вам одна краплина!
Не тече, аж серцю жаль!

,,Щож нам всім тепер робити?
Чим нам митись, що нам пити,
Чим варити? Ґвалт! Розбій!
Гей, біжім до маґістрату,
Най на студню сю закляту
Нам порадить що, як стій!''

І вже з криком вулицями
З дреколами й палицями
Йде збунтований той тлум:
Тут зітханя, онде сльози,
Там проклятя і погрози.
Галас, крик і рев і шум.

Ба, чим близше до комуни,
З права, з ліва, з боку суне
Все нова й нова юрба:
Водоноси з коновками,
То прачки йдуть з праниками —
Всїх одна жене журба.

Пляц широкий заповнили,
Заревли всї враз, завили:
„Ґвалт! Води, води, води!
Хто нам воду вкрав із студнї?
Кляті вороги облудні!
Дайте но нам їх сюди!"

Страх пішов по всїм Баґдадї!
Вже й житю пани не раді
На засїдане зійшлись.
„Воду красти що за повід?
Найпевнїйше водопровід
Попсував ся десь колись."

І одні людий втишають
Другі знов майстрів збирають
Водопровід розслїдить.
Не було се легке дїло...
Вже геть-геть повечеріло
Без води пищить, гудить

Весь народ, тремтять всї власти,
Бо тлум грозить ся напасти
На уряди, на склепи...
Аж ось радість! Всї криниці
Буль-буль-буль! Крізь руки з криці
Трисли водяні стовпи.

,,Як? Де? Відки? Що за диво?"
Весь народ пита сквапливо, —
Та нїхто не відповість.
Лиш майстри, які ходили,
Водопровід розслїдили, —
Можуть дати певну вість.

Величезний здвиг народу,
Що весь день чекав на воду,
Жде тепер на тих майстрів.
,,Ось надходять! Живо! Живо!
Говоріть, яке там диво?"
Тлум реве, немов здурів.

X.

Остатнїй удар на Абу Касима і його поєднанє з капцями.

Вечеріло, сутенїло...
Чи було яке там дїло
В Абу Касима, чи нї —
Щось весь день було так нудно,
Думать тодї, спати трудно,
Прочутя якісь скрутні...

То походить, то знов ляже,
То щось пише, то знов маже,
То чита сьвятий Коран,
Та слова перед очима
Скачуть, кров у виски грима,
Мов о стїни бє таран.

Прочувало серце лихо
Билось і квилило тихо,
Мов голодне немовля,
Та холодний ум старечий
Невиразні тії речи
Дусить, цитька, придавля,

Та нараз — всесильний Боже !—
Що се все значити може ?
Крик розляг ся наче грім.
Голосів страшна громада
Репетує: ,,Зрада! Зрада!
Тут він! Тут! Його се дім !''

Абу Касим теє чує —
Вже не мислить, не міркує,
Похолов увесь як труп.
Серце вже йому сказало:
„Знов на тебе лихо впало!“
І вже жде скажених куп.

А на дворі люд лютує,
Ломить двері, репетує:
„Де він? Дайде нам до рук
Сего Жида, водокрада!
Розтоптать його як гада!
Мало смерти! Мало мук!“

Абу Касим весь здрігнув ся,
З остовпіня враз прочнув ся,
Ледво дишучи піднявсь.
Сил остатнїх добуває,
Проти люду виступає,
І оттак до них озвавсь:

„Люди добрі, горожане!
Що се за таке погане
Діло мав я поповнить?“
Та юрба його запекла
Заглушила: „Згинь! До пекла
Йди чортам отак служить!

І ручища вже тугенькі
Хап його мов у обценьки,
Вяжуть, крутять, аж хрустить.
Сотня голосів гукає:
„Зараз смерть тебе чекає!
Гріх живцем тебе пустить!“

,,Люде добрі, — плаче Касим —
Я-ж безсильний, я ваш вязень;
Бийте, вішайте мене!
Я вам вирватись не в силї, —
Та скажіть, сусїди милі:
Що зробив я так страшне?''

,,Що зробив? Огидну зраду!
Ти хотїв весь люд Баґдаду
Спрагою на смерть вморить!
Ти заткав нам водопровід,
Ти був бунту й шуму повід!
Признаєш, чи хочеш крить?''

,,Признаватись? Боже правий!
Ти мій сьвідок, ти ласкавий,
Ти невинність не скривдиш!''
,,Що, невинність? —люд скрегоче, —
Він вдавать невинність хоче!
Ось наш доказ! Погляди-ж!''

Люд в тій хвили проступив ся,
Хлоп у хату протовпив ся
Мокрий, ззяблий, ледво лїз;
Оберемком, у охапцї
Абу Касимові капцї
Він постогнуючи ніс.

Серед хати їх придвигав,
Гепнув, аж весь дім заплигав,
В батька, матїр так і гне:
,,Бий тебе суха ялиця!
Чиж не гріх то? Чи годить ся
Так морочити мене?

,,Пане, тут гукають люде,
Що отсе ваш мебель буде?
Я не знаю. Та коли
В водопровід їх вергли,
Всему місту воду сперли,—
Гарний плід ви здобули.

,,Знайте, наші люде штири
Мало смерти не пожили
В сперту лазячи діру;
Їм на ліки і всю плату
Ви дасте, коханий тату,
Бо я шкіру з вас зідру.

Знайте далї: щоб ті капцї —
Кроть за ногу вашій бабцї! —
Із каналу там дістать,
Мусїли ми — на сумлїне! —
Водопроводу склепіне
На три лїктї руйнувать!

,,Що за се вам добру плату
Подиктують з маґістрату —
Будьте певні, пане мій!
А тепер іще за працю,
Шо приніс вам свою цяцю,
Заплатїть менї як стій!''

Абу Касим слів тих слухав,
Наче чемерицю нюхав,
Далї скрикнув: ,,Божий суд!
Люде! На стїну не лїзьте!
Забийте мене, повісьте
Без розмови зараз тут!

,,Жить обридло! Надокучив
Сам собі я й вас намучив...
Видно Бог мене прокляв.
Най сповнить ся суд сим часом!"
Те сказавши Абу Касим
Тяжко важко заридав.

В тім народ заметушив ся,
У дві лаві розступив ся,
Аґа*) в хату увійшов,
А за ним грізнії мари:
Поліцейських штири пари
З кроком: ,,В імя права! Гов!"

,,В імя права! Всї тут разом!
Хто між вами Абу Касим?"
Абу Касим мовить: ,,Я."
,,Маєш з нами без протесту
Йти до міського арешту —
Воля власти, не моя."

Абу Касим похилив ся,—
Вже не плакав, не молив ся,
Знав, що тут йому капут.
Там у міській буцегарнї
Днї йшли й ночи незугарні,
А він ждав тай ждав на суд.

А тим часом комісарі
То по штири, то по парі
В його домі так і шпять:
Урядують, оглядають,
Щось цїнують, виглядають,
Риють, порпають, глядять.

*) Те що комісар поліциї.

Довго порались — та марно,
А вкінці списали гарно,
Що хотілось їм списать;
Абу Касима з арешту
Привели, аби сю решту
Присуду йому сказать.

,, В імени царя і Бога!
Щоб був пострах і трівога
На зломисленних усіх,
Щоб всї проби зради й бунту
Вирвать з коренем до шпунту,
Завязать мов кицьку в міх —

,,З огляду, що Абу Касим
Вперто, злобно раз за разом
Наш нарушував спокій,
Врештї стримав водопровід,
Тим до розруху дав повід,
Страту касї містовій —

,,Ми, правителї народу,
За ті збитки, за ту шкоду
Ухвалили: у секвестр
Дім підсудного узяти,
Все що мав, сконфіскувати,
І вписати у реєстр.

,,А що слїдства урядові
Дібр движимих в його домі
Ніякіських не знайшли
Окрім капців кольосальних,
Що причиною фатальних
Всїх пригод його були —

,,То ми з огляду й надії
На літа його старії
Ухвалили записать:
Щоб знав наших ласк exempla,
Без заплати такси й штемпля
Капці ті йому віддать.

,,Присуд сей, то слово боже.
Винуватець вправді може
Жалуватись до царя, —
Та се будуть нам докори,
Знак зухвальства й непокори,
А за се не жди добра.

,,Тож гляди, ти діду клятий!
Пробуй лиш рекурсувати,
Зараз у тюрму підеш.
А вже там тобі на пробу
Ми такого всиплем бобу,
Що й ріпенця не діждеш.''

Абу Касим аж здрігнув ся,
В три погибелї зігнув ся,
Руки к серцю приложив:
,,Ай, панове! Золоті-сьте!
Все приймаю, хоть повісьте,
Бо на все я заслужив.

,,А отсе, що в своїй ласці
Віддали менї ви капці —
Се глубоко чую я!
О, бо добру я тюрму мав,
В постї й холоді роздумав,
Що за скарб в них маю я.

,,Бачте, був я зла картяга,
Безсердечний скупиндряга,
Від голодних дер я хліб,
Голих бідних пер в болото,
Лиш у срібло та у злото
Душу всю свою загріб.

,,Та Аллах благий та бистрий
Знать добра доглянув искри
У душі моїй на дні;
Сими капцями мов міхом
Искри ті роздув з успіхом
У могучії огні.

Все моє добро дочасне,
Все що я вважав за власне,
В тих огнях мов труск спалив,
Щоб хоч на старії літа
Вільно ніг я в сьвіт глядіти,
Всіх любив, його хвалив.

,,Капці, скарбе мій великий!
Вами ж то нога Владики
В мою душу увійшла!
Вами Бог мене сліпого
Вивів з пітьми, із грузкого
Багновища злоби й зла!''

І до капців своїх бідних
Він припав немов до рідних,
Їх любовно цілував, —
Далї шнура розмотавши
І на плечі їх поклавши,
Добре знов їх привязав.

„Ось, панове, так від нині
Аж до смертної години
В місті буду я ходить —
Жебраком та богомільним,
Та від зла й покус всїх вільним,
Буду капці ті носить.“

Се сказавши поклонив ся
І помалу віддалив ся.
„Одурів“—рекли пани.
Серце троха в них щеміло.
„Нуж халїф узнасть, в чім дїло?“
З страхом думали вони.

Та вспокоїли ся живо.
Абу Касим став правдиво
Щирим, дїйсним жебраком.
Вулицями волочив ся,
Під мечетами*) молив ся,
Тричі в Мекку**) йшов пішком.

Довго він прожив ще в Бозї,
Вмер десь голий у берлозї,
З капцями його затим
По жебрацьки й поховали,
Споминали, величали —
Він турецьким став сьвятим.

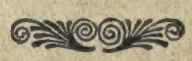

*) Мечет — магомеданська божниця.

**) Мекка — місто в Арабії, де знаходить ся давня національна сьвятиня Арабів, а потім і всього мусульманського сьвіта — Кааба (чорний камінь, що впав із неба). Хід до сего міста вважає ся заслугою і спасенним дїлом для кождого магомеданця і кождий обовязаний хоч раз в житю бути там.

Чародійна рожа і Перстень ..... 20 ц.
Оповіданя про Григорія ..... 20 ,,
Чого учив Христос ..... 15 ,,
Кароля, прегарна повість з житя дівчини, 160 сторін ..... 40 ,,
Убійники, гарна драма в 5-діях, II видане ..... 25 ,,
Гореслав, істория про сина Геновефи, його житє і страсти ..... 25 ,,
О двайцяти таблицях, байки ..... 30 ,,
Серце чоловіка сьвятинею Бога, або осїдком діявола ..... 15 ,,
Історія про сироту Івася ..... 15 ,,
Пісні про Канаду і Австрію та М. Січинського, 5-ти побільшене видане ..... 40 ,,
Славні пророцтва Арабської цариці Михальди ..... 30 ,,
Як утік Січинський з Діброви ..... 10 ,,
Коли легше буде ..... 5 ,,
Грішниця, гарне оповідане ..... 5 ,,
Злочин і злочинці ..... 10 ,,
Що думають соціялїсти ..... 10 ,,
Причта про воду ..... 5 ,,
Оборонець проститутки ..... 5 ,,
Новий збірник народних пісень, дум, думок, коломийок і пісень весільних ..... 25 ,,
Що стало ся з Рудольфом, про житє і загадочну смерть архикнязя Рудольфа з 26 образками ..... 30 ,,
Елисавета, правдива історія про житє Елисавети, її поводженє і мученичу смерть, 192 сторін з образками ..... 60 ,,
Конець Титанїка, брош. ..... 40 ,,
Петрії й Довбущуки, гарна повість в II частях, 300 стор. ..... 85 ,,
Пригода шляхтича Чваньківського на полї й на морі, оправ. 50 ,,
Порадник як писати любовні листи ..... 35 ,,
Лист Божий ..... 10 ,,
Куди ідеш Господи? (Quo Vadis?) оповідане з часів переслїдуваня христи[illegible] ..... 50 ,,
Найкрасші рус[illegible] ..... 20 ,,
Пів кол[illegible] ..... 20 ,,
Байки [illegible] ..... 30 ,,
Тов[illegible] ..... 25 ,,
Ук[illegible]
Ів[illegible]

Жадайте оказового числа!

Приймаєть ся передплату на тижневу ілюстровану часопись

„Канадійські Вісти“

Ціллю нашої часописи є давати українському народови правдиву просвіту, підносити його з занепаду морального і культурного, ширити національну свідомість і поставити його на рівні з другими культурними народами.

В „Канадійських Вістях“ поміщуємо крім поучаючих стать вісти із життя Українців в Галичині, на Буковині, в російській Україні, в Сполучених Державах, в Бразілії та в Канаді; дальше подаємо короткі огляди найважніщих подій з цілого світа, поміщуємо ріжні поради і інформуємо про виданнє нових книжок. Для розвеселення Вп Читачів отвираємо в нашій часописи „Веселий куток“. В „Додатку“ друкуємо гарну і займаючу повість.

Нашу часопись прикрашуємо ілюстраціями з світових подій. Крім того на всякі запити наших передплатників подаємо безкористно поради.

Політика входить в програму нашого Видавництва о стільки, о скільки, вона торкаєть ся [illegible] національного життя.

Полемік (сва[illegible] [illegible]ниси радо поміщуємо, а[illegible] [illegible]справу, я[illegible] [illegible]и-
с[illegible]